

Henseende deler de Mænds Anskuelse, som have talt før mig, saa vil jeg frigjøre mig fra det Grundlag, hvorpaa Finantsministeren tildeels har stillet Sagen; Finantsministeren har tildeels sagt, hvad jeg paa ingen Maade bifalder, at vor Stilling ligeoverfor det tydske Forbund er aldeles simpel og fareløs (Hør!). Jeg vil ikke lade dette være upaatalt; thi vi skulle see den Fare, som er tilstede, i Vinene, og vide, hvad vi gjøre, idet vi gaae den imøde (Hør!). Den ærede Finantsminister har sagt: Det tydske Forbund har ingen Ret, og jeg hørte ikke feil, thi han sagde ved Siden af, at det havde ingen Magt til at tvinge os i den Retning, hvorom der her er Tale. Var Finantsministeren bleven staaende ved, at det ingen Ret havde, saa havde jeg raabt to Gange Hør, thi Retten har det vistnok ikke; men havde det bedre Ret, da det angreb os paa vor egen Jordbund? (Hør! Hør! Ne: Det var Revolution!) Det gjør ingen Forskiel; det var et Magtudbrud, og til Alt, hvad man siger om, at det var Revolution, svarer jeg: Det, som samtlige Magter i det tydske Forbund have bidraget til, var ikke Revolution, det var en Udvikling af det tydske Forbund, som ligger i det tydske Forbunds Kjerne, og som engang kommer igjen i alle Retninger, eller ogsaa hører det tydske Forbund op (Hør! Hør!). Men tiltrods for, at jeg har denne Overbeviisning dybtliggende i min Sjæl, raader jeg alligevel til at gjøre det Skridt, der nu paatænkes, thi Faren er større ved ikke at gjøre det, end ved at gjøre det (Nei! Jo!) Faren er større ved ikke at gjøre det. (Nei! Jo! Jo! Nei!). Vi skulle forsøge ved ethvert lovligt Middel at vinde Holsteens Interesser for Forbindelsen med Danmark (Hør!), vi skulle forsøge ved ethvert lovligt og ikke farligt Middel paa at faae det til at smelte saa nær sammen med os som muligt; men vi skulle aldrig glemme, hvor lidet et Land vi ere ligeoverfor de store tvingende Magter i Europa. Var dette ikke vor Stilling, da havde vort Ministerium stor Uret; men kun i Erkjendelse af, at saadan er vor Stilling, giver jeg det Ret. Jeg henven- der mig nu til Loven i den Skikkelse, hvori den, efter min Dvertydning, foreligger os. Naar jeg betragter § 11, saa indeholder Loven

for mig i al sin Simpelt ved: Indgaa paa visse Forandringer af det nærværende Toldvæsen og de nærværende Satser og overlad paa en ubestemt Tid hele Toldvæsenet i Statens Enevoldsmagt! Staten skal træde op som Dictator og raade derover. Saaledes er Anlægget af denne Lov; anden Betydning kan jeg ikke see i § 11. § 11 siger: Naar I have gjort de Forandringer, vi forlange, i Eders nærværende Toldlove, saa stiller Eder paa lige Fod under Regjeringen med de andre Dele af Landet, for at Regjeringen kan bruge sin Magt til fremdeles at skaffe den Enighed tilveie, som den for Dieblirket savner. Det skal glæde mig, om jeg kan komme til at forstaae Forordningen paa anden Maade; men forøvrigt er det ingen Bebreidelse fra min Side, at den har denne Form, thi jeg vil meget gerne indrømme, at i et Forhold som dette er en Art af Dictatur nødvendig. Jeg klager kun over, at der saa savnes en Tidsbegrænsning; thi jeg vil ikke hengive mig under denne Dictatur i en Uendelighed. Jeg vilde ønske, at der stod i § 11: Inden 5 Aar skal det skee, og disse 5 Aar vil Staten benytte til at afhjælpe alle de Ulemper, vi her have hørt Tale om, disse virkelige industrielle Ulemper, naar vi komme til at betragte Forandringerne i Toldsatserne. Hvilket System, vi end opstille — og jeg skal med største Fornøielse antage et Frihandelsystem, thi jeg har været mellem dem, som her i Landet tidligt have sluttet sig til dette —, saa kunne vi dog ikke komme til det, uden ad Tillempningsveien. Der er Intet i Verden, der i den Grad kræver Tillempningsveien og afviser Systemer, som Alt, hvad der berører Formues-Spørgsmaalets Udvikling og Bevægelse. Hvad Toldsatserne angaaer, saa berøre de den driftige og vindskibelige Befolkning paa meget forskjel- lige Maader. De tynge i Almindelighed paa hele Befolkningen, men Lyngden er fordeelt og bliver ved Banens Magt kun lidet sølt; det gaaer dermed som med ethvert Tryk af en svær Bægt; naar den er fordeelt paa en stor Overflade, soles kun Trykket lidet paa hvert enkelt Punkt. De hvile paa Omsætningen, men paa en meget forskjellig Maade. Med Hensyn til den Omsætning, som hurtigst bevæger Gjen-